

Teoretiskt, praktiskt
eller som i
SLÖJDEN?

En liten skrift om varför slöjden är ett så viktigt skolämne.

Lärarförbundet

Vilket tror du är det viktigaste skälet till att man har slöjd i skolan?

- 1 För att lära sig olika slöjdtekniker t.ex. att sticka och hyvla, och att hantera verktyg och redskap.
- X För att slöjden behövs som ett praktiskt avbrott till den i övrigt så teoretiska skolan.
- 2 För att utveckla självständighet, ansvarstagande, nyfikenhet och kreativitet.

Vad svarade du?

Det var länge sedan tekniker och produkter stod i centrum. Idag är erfarenhet av och kunskap i vissa slöjdtekniker en positiv effekt av arbetet i slöjden. Vilka tekniker bestäms dock utifrån varje elevs behov.

”Teori” och ”praktik” fungerar inte var för sig. Allt hänger ihop. Tror du till exempel att någon skulle kunna lägga upp ett par byxor utan att förena så kallade teoretiska och praktiska kunskaper? Eller skulle du våga flyga med en pilot som endast har teoretisk utbildning?

Just det! I slöjden får man påverka och uppleva att man lär ”på riktigt”. I slöjdämnet förenas teori och praktik i en process som gör kunskaperna konkreta och begripliga. Att genomföra ett arbete under eget ansvar utifrån en egen idé ger ett stort engagemang och motivation att lära. Det stärker tilltron till den egna förmågan och ger erfarenheter som kan användas både nu och i framtiden.

I slöjden utvecklas många sidor

I SLÖJDEN UTVECKLAS ELEVERNA på flera sätt. Arbetet i slöjden är konkret, man ser direkt resultatet av sina handlingar. Eleverna är i högsta grad delaktiga genom hela processen, från idé och design till värdering av det färdiga arbetet. Detta ger engagemang och gör att lärandet känns meningsfullt.

Det finns elever som genom slöjden blir inspirerade till vidare utbildning inom något hantverksyrke. Det är förstått positivt, men det är inte motivet till att ha slöjd i skolan. Oberoende av yrke ställs man dagligen inför frågor som kräver att man är kreativ eller problemlösande – alla behöver en handlingsberedskap i sitt dagliga liv och det kan man utveckla genom arbetet i slöjden. Att utifrån en idé, planera, prova, erfara, lösa, och värdera utvecklar ett eget sätt att lära som är till nytta även utanför slöjdsalen!

Dessutom upplever många människor välbefinnande när de arbetar med material eller redskap i ett eget skapande. Det visar inte minst dagens stora intresse för design och gör-det-självtrenden i bland annat teve.

Att vara elev i slöjden

I SLÖJDEN FÅR MAN ta eget ansvar för hela arbetet från idé till färdigt slöjdföremål. Det gör att man förstår hur olika handlingar och beslut hänger ihop. Man får lösa verkliga problem och upptäcker själv hur t. ex. valda material och metoder fungerar. Det färdiga slöjdföremålet är oftast det viktigaste för eleven, men det är inte bara en pryl utan också resultatet av eget engagemang, tidigare erfarenheter och nyvunna kunskaper.

När man arbetar i slöjden finns det sällan ”rätt eller fel”. Istället finns det många olika sätt att kreativt lösa problem och formge utifrån egna idéer. Det går inte att tävla i slöjd. Däremot är det vanligt med samarbete där man hjälper varandra och lär sig att ta och ge kritik.

”Slöjden är det ämne där eleverna upplever att de har störst inflytande och möjlighet att påverka.”

Skolverket (1993)

*i den nationella utvärderingen
av slöjdamnet*

”Jag fick sy vad jag ville, jag hade en väldigt bra lärare som jag stormtrivdes med. Jag gjorde bl.a. en jacka som jag helt själv konstruerade, och jag blev jättenöjd med den.

Man lärde sig att ta eget ansvar. När man började med slöjden trodde man att man inte kunde lära sig att ta eget ansvar, men när man sen gått alla åren, så hade man lärt sig det.”

Lisette 17 år

Hur tycker du att en bra slöjdlärare ska vara?

Snabbt ge "rätt" svar på elevernas frågor. T.ex:

- Såga av 4 cm, slipa noga och fäst sedan med den här skruven, eller
- Klipp ut tre likadana och nåla sedan fast dem strax innanför kanten.

Dela ut arbetsbeskrivningar, mönster eller mallar så att eleverna självständigt kan utföra sina slöjdarbeten steg för steg.

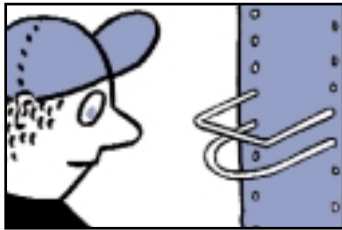
Fråga och diskutera med eleverna innan han eller hon visar hur man kan göra. T.ex:

- Vad tycker du själv?,
- Vilka olika alternativ kan du se?
- Hur kommer det att påverka resultatet?

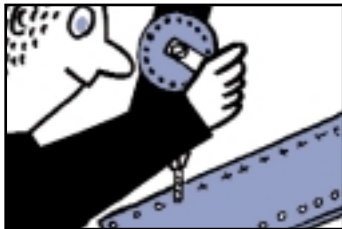
NATURLIGTVIS FINNS DET inget rätt svar på hur en slöjdlärare ska vara. De flesta känner nog igen sig själva eller sin slöjdlärare i alla tre beskrivningarna. Men har du tänkt på vad de olika sätten att undervisa betyder för eleven på kort och lång sikt?

Jag har en idé ...

Runda eller fyrkantiga ...?

Borra alla hålen ...

Tänk vad jag har lärt mig!

Slöjdprocessen

”Kännetecknande för ämnet slöjd är elevernas delaktighet i en produktionsprocess från idé till färdig produkt”.

(Ur kursplanen för slöjd)

VI KALLAR DET SLÖJDPROCESSEN och den innehåller fyra delar som hela tiden samverkar med varandra under arbetet i slöjden:

- **Idé** – jag vill göra en ...
- **Planera** – så här ska jag göra ...
- **Genomföra** – då behöver jag lära mig att använda dessa material och redskap
- **Värdera** – så här blev det för att ..., – jag har lärt mig ...

Genom hela slöjdprocessen från idé till värdering förenas förstås teori och praktik. Tänk dig själv att försöka slöjda med händerna utan att använda hjärnan! Kan vi vara överens om att slöjd inte bara är ett »praktiskt ämne«? Däremot utvecklas, praktiseras och förstås teoretiska kunskaper i slöjden.

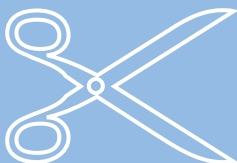
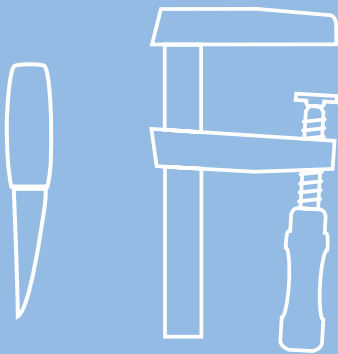
Så här säger Thomas Kroksmark professor i pedagogik:

”Slöjden är det enda ämne som utvärderar en process. I slöjden betygsätts kreativitet, idé, ambitioner och inte bara om kanterna blev raka.

Det här är en typ av kunskaper som blir allt mer efterfrågade.

Men att slöjden ligger i täten i detta kunskapsfält har inte nått utanför slöjdsalarna.”

Slöjdforum 1998

Slöjdämnetets roll i skolan

I **SVERIGE HAR VI EN LÄROPLAN** som är övergripande och gäller för alla skolor i landet. Det finns också en kursplan för varje ämne. Där anges varför man har ämnet och varför det är viktigt. Där står också om målen och betygen. Läroplan och kursplan är utgångspunkt för varje lärare, men är också viktiga för elever och föräldrar att känna till.

Lite förenklat kan de mål slöjdämnet ska sträva mot delas in i sex områden

1. Personliga kvalitéer och egenskaper

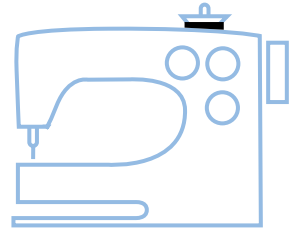
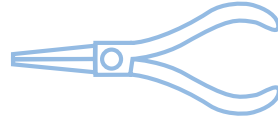
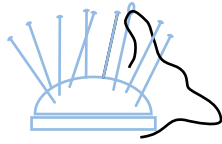
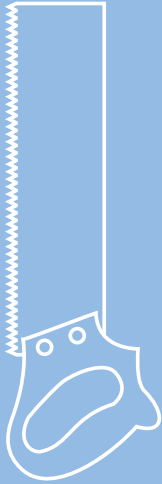
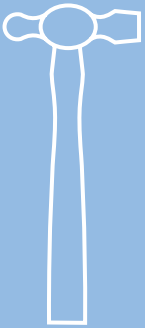
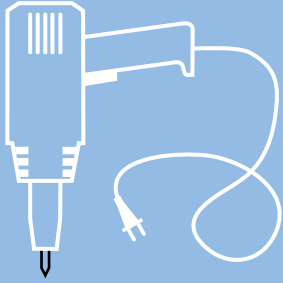
- Bygga upp självkänsla och lust.
- Utveckla kreativ och konstruktiv förmåga.
- Träna förmåga att reflektera, bedöma och ta ställning.

2. Arbetsätt och metoder

- Slöjdprocessen – planera och bedöma arbetsprocesser och produkter.
- Skapande arbete utifrån egna erfarenheter och intressen i slöjdens material.
- Självständigt och konstruktivt lösa problem.

3. Ämneskunskaper

- Erfarenheter av arbetsmetoder, verktyg, redskap, material och arbetsmiljö.
- Kunna planera, bedöma och förstå processen.
- Kännedom om kulturarv och slöjdtraditioner.

4. Elevinflytande och eget ansvar

- Få utgå från egna erfarenheter och intressen.
- Utveckla förmågan att ta eget ansvar för sitt lärande.

5. Handlingsberedskap

- Bygga upp en handlingsberedskap för det dagliga livets behov.
- Befästa och överföra kunskaper, att tillägna sig nya kunskaper.
- Planera och genomföra utifrån gällande förutsättningar.

6. Olika perspektiv och aspekter

- Jämställdhetsperspektiv, ekonomiskt perspektiv, miljöperspektiv och kulturellt perspektiv.
- Estetiska, etiska och funktionella värden.

Denna skrift är framtagen i samarbete med Lärarförbundets ämnesråd i slöjd.
Det består av yrkesverksamma lärare som i ämnesrådet arbetar
med frågor om slöjdämnets utveckling.

Vi vill med skriften ge en inblick i vad slöjdämnet står för idag,
och varför det är en så betydelsefull del av skolan.

Vill du ta kontakt med någon i ämnesrådet kan du gå in på
www.lararforbundet.se.

Lärarförbundet